

"Rızkın mahiyeti ve sair hademeleri dahi sukut ediyorlar. En yüksek makamdan en ednâ makama inerler." İzah eder misiniz?

İnsanın âzaları ve duyguları, Allah hesabına çalıştıkları zaman çok yüksek ve ulvî bir kıymet kazanırlarken, aynı âza ve duygular, nefis ve şeytan hesabına işleyip çalışırlarsa durum tam aksine dönüp, kıymetsiz ve âdi bir derekeye düşüyorlar.

İnsan kendine emanet olarak verilen organlarını ve duygularını Allah'ın emri dairesinde kullanırsa kıymetleri birden bine çıkar. Kendi heva ve hevesine göre kullanırsa onlara hıyanet etmiş olur. Meselâ, akıl Allah hesabına kullanılmaz ise, geçmişteki acı ve hüznü hatıraları onun önüne getirir, gelecekteki muhtemel bela ve sıkıntıları düşündürerek huzurunu kaçıır.

Eğer akıl Allah namına kullanılır ise, elem değil, bilakis rahmet ve hikmet hazinelerinin birer anahtarı ve keşfedicisi olur; bu da insanı her iki dünyada aziz ve mutlu eder. Böyle bir akıl sahibinin nazarında geçmişin elemeleri lezzete dönüşür. Gelecek ise Allah'ın tedbir ve tasarrufunda olduğu için tevekkül ederek endişe ve korkulardan emin olur ve tam huzuru kazanır.

Aklın dairesi çok geniştir; geçmiş de geleceği de ihata eder. Geçmişin elemeni, geleceğin korkularını yaşar. Hayatını küfür ve isyanlarla geçiren insanlar geçmiş ve geleceği unutmak için, akıllarını içki gibi şeylerle uyuştururlar.

Meselâ eğer göz, Allah namına kullanılırsa, Allah'ın kâinatta teşhir ettiği sanat eserlerini mütalaa eden harika bir alet olur, şerefli bir makama çıkar, kıymeti bir iken bin olur.

Eğer göz, nefis hesabına çalıştırılırsa, onun süflî arzularına ve kötü emellerine alet ve vasita edilirse, o zaman "*kavvad derekesine*" iner ve sahibine her türlü günah ve isyanın yolunu gösterir.

İnsanın dilindeki tat alma duygusu, Allah namına kullanılırsa; dünya mutfağında pişirilen enva-i türlü leziz nimetlerin kadir ve kıymetlerini bilen ve o nimetleri veren Allah'a şükran hissi taşıyan yüksek ve kıymetli bir müfettiş olur.

Aynı dil, sadece nefis ve şeytan hesabına çalışırsa, sadece rızka müteveccih olursa, yani rızkı veren Allah'ı düşünmeden yeyip ona şükretmezse, o zaman o kıymetli ve ulvî makamdan düşüp bağırsaklara ve mideye âdi ve basit bir kapıcı ve yasakçı hükmüne geçer.

"Nasıl rızkın şu hizmetkârı şükürsüzlükle bu dereceye sukut eder.

Öyle de, rızkın mahiyeti ve sair hademeleri dahi sukut ediyorlar. En yüksek makamdan en ednâ makama inerler. Kâinat Hâlıkının hikmetine zıt ve muhalif bir vaziyete düşerler."(1)

Mesela, rızkın vesilesi olan **hava, su, toprak, güneş** gibi unsurlar, kıymetsiz ve ehemmiyetsiz birer kütle haline dönüşürler. Bir kâfirin nazarında rızık ve rızka vasıta olan sebeplerin hiçbir ehemmiyet ve kıymeti yoktur, onlar gayesiz ve hedefsiz birer tesadüf oyuncağıdırlar. Ama mü'minin nazarında onlar Allah'ın birer memuru, rızkın vesileleri, nihayetsiz nimetlerin, şükrün ve minnetin vasıtalarıdırlar.

(1) bk. [Mektubat, Yirmi Sekizinci Mektup, Beşinci Risale](#)